

עין משפט
נר מצוה

לֹא א מ״י פ״א מהל' שלוחין הל' ה סמג עשין פב טו"ע ח"מ ס' קפב ענין ו':
לֹא ב ג ד מ״י פ"ז מהל' מעילה הל' א סמג עשין י':

—●●—

תוספות רי"ד

ארב"א כאן שנה ר' הכל לבעל המעות דתניא הוסיפו לו מנה א' יתירה הכל לשליח דברי ר' י' יוסי אומר חולקין בשוה פ' ר"י סבר הכל לשליח דא"ל אנא ארוחי ור' יוסי אומר חולקין דאי לאו מעות לא יהיב ל' מדיה הלכך נותנים מחצה לבעל המעות ומחצה לשליח שטרן והורחין והתניא ר' יוסי אומר הכל לבעל המעות א"ר א"א א"ר ל"ק כאן בדבר שא"כ קצבה כאן בדבר ש"ל קצבה פ"י אם הוא ידבר שש"ל קצבה הכל הוא לבעל המעות שכל מה שנתן לו בעבור בעל המעות נתן לו ולא מצי למימר אנא ארוחי ואם הוא דבר ש"ל קצבה כגון פירות הנמכרים כמנין חולקין ש"ל בעבור המעות עשה ר"ל פניו נשא הלכך חולקין ומתני' בקרקע שהוא דבר שא"ל קצבה הכל לבעל המעות מאי קמ"ל דשינויא דשנינן שנויא הוא פ' ודוקא כשדעת אחרת מקנה לו או אמרי' שיהא הכל לבעל המעות דאמרינן דתני' דלא יהיב אלא משום מעות אבל אם באיהו טעות בא להשליח יתרון בלא דעת אחרת מקנה הכל הוא לשליח שאם הריחין הוא בתחבולותיו למה יתן כלום כיון שעשה לו שליחותו משלם איבע"ל להו א"ל ובין לי מאריצא ליתכא ואולו וזבין ל' בורא מאי מוסיף על דבריו הוי וליתכא מיהא קני א"ד מעביר על דבריו הוי וליתכא נמי לא קני ומסיק א"ד

צח:

כדי דמי החפץ מכלל דטעול מקח לרבי יוחנן הוי כבדי דמיהן וכי האי גוונא מפרש ר"ת הא דאמר רב נחמן בזהוב (ב"מ דף נז. וסס) הדא אמרה אונאה אין להן ביטול מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביתר משמות אלא בחזי כגון שוה מאתים פירוטה המקח קיים והא דפסקינן בהמקבל (שס קת.) זבן במאתים ושוה מנה אמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא מאתים אלא מעט פחות דבמאתים הוי ביטול מקח לרב נחמן כדפרישית ומאי דגרים ר"ת צריש האיש מקדש (קדושין דף מז: וסס) כמו שאפרש לקמן והא דקאמרת יתר משמות בטל מקח לא אמרין אלא במטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה לקרקעות אפילו ביתר משמות עד החזי כדפרישית והא דקא"ר יוחנן צירושלמי אס היה דבר מופלג יש לו אונאה לאו דוקא דהוא הדין ביטול מקח כדפרישית וטעמא דנתקבלה כתובתה גבי מכרה שוה מאתים במנה תימה קתא אע"ג דהזויל המקח מ"מ תחזור צה לגבי הלקוחות שהרי המכר לא היה כלום ותחזיר הקרקע ליטומים ויש לומר דהואיל ובשעה שקבלה הקרקע היה שוה מאתים מיד רתתה להוציא הקרקע מרשות היטומים ולהכניסה לרשות הלווקא והרי היא כמו שנתכוונה לקנות הקרקע כמתובה באותה עשה:

כאן שנה רבי הבבא אבעא המעות.

נראה לר"ת דמתני' מודו בין רבי יהודה בין רבי יוסי דבדבר שאין לו קצבה נמי לא אפליגו דרבי יוסי סבר הכל לבעל המעות ורבי יהודה סבר הכל לשליח אלא צכה"ג שניתן לו מחמת תוספת דקא"ל קח זה עבור מקתן ועוד איני מוסיף לך זה משלי אבל אם מכר לו בזול מחמת

מעות כעין משנתנו שוה מנה במאתים אפי' ר' יהודה מודה דהכל לבעל המעות דאי לא תימא הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה דלקמן תניא רבי יהודה אומר אף צוה בעל הבית לא מעל מפני שיכול

לומר חלוק גדול הייתי מבקש ואתה הבאת לי חלוק קטן ורע ומסקינן מאי רע רע צדמים דא"ל אס מיימת לי צשית כ"ש דהוה שוי תרמי סרי ואס תמלא לומר דקסבר ר' יהודה הכל לשליח מאי נפקא ליה מיינה לבעל הבית הלא אינו מרויח כלום דהכל הוא לשליח אלא ודאי כה"ג מודה ר' יהודה דהכל לבעל המעות וכן מוכיח נמי מדקאמר כאן שנה רבי יהודה דהכל לבעל המעות ולא קאמר מתני' מני ר' יוסי היא מכלל דכרבי יהודה נמי אמיא והא דקאמר כדתניא כלומר דאיכא מילתא אחריית דאמר' הכל לבעל המעות ואפי' מאן דפליג התם הכא מודה. רבינו חם:

כאן שנה רבי הבבא אבעא המעות. אין לדחות לפי הירושלמי דמוקי לה כשהחיל וכשהוקיר הא לאו הכי הדר דהכא משום דלא ילא הקרקע מרשות היטומים דא"כ גבי שוה מאתים במנה תחזיר להו השדה אלא ודאי הכא והכא קנאנתן כדפרישית: **אמר רב פפא ב'**, הכי גרים רבינו חננאל להכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ותימה לפי גירסא זו אדפריך ליה מאי קמ"ל הוה ליה למיפרך ולימא הלכה כר' יוסי ויש לפרש בדוחק דה"ג קאמר מאי קמ"ל במאי דקאמר דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות כו' לימא הלכה כר' יוסי הא קמ"ל דשינויא דשנינן שינויא הוא ולפי הספרים דגרסי' צוה הלכך דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות דבר שיש לו קצבה חולקין מאי קמ"ל כו' אחי שפיר דהא רב פפא כמאן אמרה לשמעתא כר"י ומאי חידוש אתא לאשמעוי' ומשני שנויא דשנינן שנויא הוא. ועל טעות שאינו צא בזלות המקח אלא שהטעה בחשבון שאל ר' יעקב ישראל את ר"ת והשיב לו ואשר שאלת על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן העובד כוכבים וטעה העובד כוכבים בחשבון ולא נמצא העכו"ם אח"כ^(א) נראה לי שחולקים צין שניהם דהווי המעות כדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים ומוקמינן לה בדבר שיש לו קצבה אבל שאין לו קצבה הכל לבעל המעות וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעוהו של שליח אלא אמרינן הואיל וע"י מעותיו נשתכר יהיב ליה פלגא ה"ג גבי טעות חשבון דהא שוה מנה במאתים טעות הוה ומוקים לה בזהש"ס ירושלמי כגון שקיבל עליו הלווקא וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דזווי דאיניש עבדיו ליה וזלא הא בדבר שיש לו קצבה חולקין אפי' בטעות חשבון אע"ג דאיכא למימר טעמא אחרינא גבי חולקין האי טעמא כדפרישית הוא עיקר ^(ב) דמוחזק ידו על העלוונה וחולקין ואפי' אס היה שציר שלו כיון שהשכירים שלנו אינם שכירי יוס אין בעליהן מקפידין על הגבזה מציאותו עס מלאכתו והוי כהגביה מציאה עס מלאכתו מדע דאס מלא ארנקי צשוק לא וזה צו משכיר ועוד דמיהדר קא הדר ציה שהרי אמר אני וזיתי מכלל דהדר ופועל יכול לחזור צו עכ"ל ושוב חזר צו דכל טעות צין ע"י מקח צין שהטעה צמנין הכל לבעל המעות ^(א) ולרבי נראה שהכל לשליח שאס גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו חולקין אין שיך לומר משום דע"י מעותיו נשתכר דלא דמי לשאר טעות שנותן הכל בשביל המעות שסבור שהמעות שוות כל מה שנתן לו אבל הכא טעות בעלמא הוא ודבר צפני עצמו הוא מדע דהא סברא היא שאס היה רואה היה מחזיר לעובד כוכבים כל מה שהטעהו דהוה תימה למימר שלא היה יכול להודיעו ולהחזיר לו: **דאמר ר' יהו זבין אחד מדרעתו שש אבעא הבית ב'**, תימה אחתי אס מעביר על דעמו הוי שליח אחאי מעל שהאורחין העבירו על דעתו של שליח ואמר לי רבי יכולני לומר שגם האורחין אמרו הרי אנו נוטלין שמים לדעתך ואחת מדעתינו אבל אין זריך דדוקא שליח צעינן דלימא הכי שלא יסבירו אורחין כשאומר סתם שלדעת בעל הבית אומר כן אבל מה שהן לוקחין יותר ממה שאמר שליח יודעינן הן שעושין מדעתן ולא מדעת שליח:

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

כאן שנה רבי. במשנתנו למדנו רבי: **הכל לבעל המעות.** השולח שלוחו לשוק לסחורה ולקח צוול הכל לבעל המעות ולא מצי למימר אלא ארוחי: **ידסניא.** דאיכא פלוגמא דתנאי צהא מילתא ומסקנא שמעינן דבדבר שאין לו קצבה אית ליה לר' יוסי הכל לבעל המעות

וסתם לן רבי צמתני' דהכא כר' יוסי דמתניתין נמי דבר שאין לו קצבה הוא דכל קרקע נמכר צאומד זה בצחות וזה ציוקר: **הוסיפו לו אחס יסירה.** צתוספתא דמסכת דמאי ^(א) ^(ב) היל: **שיש לו קצבה.** כגון קטניות הנמכר צחות צמדה מלא כלי צפרוטה אס הוסיפו אחת יתירה חולקין דמתנה הואי יש לומר לשליח נתנה ויש לומר לבעל מעות נתנה: **דבר שאין לו קצבה.** כגון טלית וחלוק וירק הנמכרים צאומד פעמים מוותר למכור צוול ופעמים צלמנוס הכל לבעל מעות שאין כאן מתנה אלא מכר: **אמר ליה זבין לי יסיתא.** אמר לשלוחו מכור משדותי בית חצי כור: **וליתכא מיהא קני.** לוקח ואס צא בעל הבית לחזור אינו חוזר: **תן להס חסיפה.** חתיכה מנצטר שיש לי צכלי: **והוא אמר להס טלו שמים.** שמים כל אחד מכס: **והס נטלו שלש שלש.** ולצסוק נמצא צשר של הקדש: **כוון מעלו.** בעל הבית מעל שהאחת היתה מדעתו והשליח מעל צצניה והאורחין צשלישית: **אחס מדעת בעל הבית.** והרי עשה צה שליחותו: **מאי לאו דזבין שוה מנה ודינר במנה ודינר.** שלא היה צמנה ודינר שוס טעות: **ומאי צמנה.** דקתני: **צמנה שלה.** כלומר צשביל מנה שהיה לה להתקבל מכרה שוה מנה ודינר וצשווי: **ומאי אפילו היא אומרת.** פשיטא דעל כרחק של יתומים הוא: **דינר מקרקעי.** אחזיר ואקנה מן הלווקא שוה הדינר ואחזירנו להס: **דבאויל.** ומשום הכי מכרה צטל דטעתה שמכרה שוה מנה ודינר דהא

הא **מקרקעי.** אחזיר ואקנה מן הלווקא שוה הדינר ואחזירנו להס: **דבאויל.** ומשום הכי מכרה צטל דטעתה שמכרה שוה מנה ודינר דהא **הא** לומר חלוק גדול הייתי מבקש ואתה הבאת לי חלוק קטן ורע ומסקינן מאי רע רע צדמים דא"ל אס מיימת לי צשית כ"ש דהוה שוי תרמי סרי ואס תמלא לומר דקסבר ר' יהודה הכל לשליח מאי נפקא ליה מיינה לבעל הבית הלא אינו מרויח כלום דהכל הוא לשליח אלא ודאי כה"ג מודה ר' יהודה דהכל לבעל המעות וכן מוכיח נמי מדקאמר כאן שנה רבי יהודה דהכל לבעל המעות ולא קאמר מתני' מני ר' יוסי היא מכלל דכרבי יהודה נמי אמיא והא דקאמר כדתניא כלומר דאיכא מילתא אחריית דאמר' הכל לבעל המעות ואפי' מאן דפליג התם הכא מודה. רבינו חם: **כאן שנה רבי הבבא אבעא המעות.** אין לדחות לפי הירושלמי דמוקי לה כשהחיל וכשהוקיר הא לאו הכי הדר דהכא משום דלא ילא הקרקע מרשות היטומים דא"כ גבי שוה מאתים במנה תחזיר להו השדה אלא ודאי הכא והכא קנאנתן כדפרישית: **אמר רב פפא ב'**, הכי גרים רבינו חננאל להכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ותימה לפי גירסא זו אדפריך ליה מאי קמ"ל הוה ליה למיפרך ולימא הלכה כר' יוסי ויש לפרש בדוחק דה"ג קאמר מאי קמ"ל במאי דקאמר דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות כו' לימא הלכה כר' יוסי הא קמ"ל דשינויא דשנינן שינויא הוא ולפי הספרים דגרסי' צוה הלכך דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות דבר שיש לו קצבה חולקין מאי קמ"ל כו' אחי שפיר דהא רב פפא כמאן אמרה לשמעתא כר"י ומאי חידוש אתא לאשמעוי' ומשני שנויא דשנינן שנויא הוא. ועל טעות שאינו צא בזלות המקח אלא שהטעה בחשבון שאל ר' יעקב ישראל את ר"ת והשיב לו ואשר שאלת על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן העובד כוכבים וטעה העובד כוכבים בחשבון ולא נמצא העכו"ם אח"כ^(א) נראה לי שחולקים צין שניהם דהווי המעות כדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים ומוקמינן לה בדבר שיש לו קצבה אבל שאין לו קצבה הכל לבעל המעות וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעוהו של שליח אלא אמרינן הואיל וע"י מעותיו נשתכר יהיב ליה פלגא ה"ג גבי טעות חשבון דהא שוה מנה במאתים טעות הוה ומוקים לה בזהש"ס ירושלמי כגון שקיבל עליו הלווקא וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דזווי דאיניש עבדיו ליה וזלא הא בדבר שיש לו קצבה חולקין אפי' בטעות חשבון אע"ג דאיכא למימר טעמא אחרינא גבי חולקין האי טעמא כדפרישית הוא עיקר ^(ב) דמוחזק ידו על העלוונה וחולקין ואפי' אס היה שציר שלו כיון שהשכירים שלנו אינם שכירי יוס אין בעליהן מקפידין על הגבזה מציאותו עס מלאכתו והוי כהגביה מציאה עס מלאכתו מדע דאס מלא ארנקי צשוק לא וזה צו משכיר ועוד דמיהדר קא הדר ציה שהרי אמר אני וזיתי מכלל דהדר ופועל יכול לחזור צו עכ"ל ושוב חזר צו דכל טעות צין ע"י מקח צין שהטעה צמנין הכל לבעל המעות ^(א) ולרבי נראה שהכל לשליח שאס גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו חולקין אין שיך לומר משום דע"י מעותיו נשתכר דלא דמי לשאר טעות שנותן הכל בשביל המעות שסבור שהמעות שוות כל מה שנתן לו אבל הכא טעות בעלמא הוא ודבר צפני עצמו הוא מדע דהא סברא היא שאס היה רואה היה מחזיר לעובד כוכבים כל מה שהטעהו דהוה תימה למימר שלא היה יכול להודיעו ולהחזיר לו: **דאמר ר' יהו זבין אחד מדרעתו שש אבעא הבית ב'**, תימה אחתי אס מעביר על דעמו הוי שליח אחאי מעל שהאורחין העבירו על דעתו של שליח ואמר לי רבי יכולני לומר שגם האורחין אמרו הרי אנו נוטלין שמים לדעתך ואחת מדעתינו אבל אין זריך דדוקא שליח צעינן דלימא הכי שלא יסבירו אורחין כשאומר סתם שלדעת בעל הבית אומר כן אבל מה שהן לוקחין יותר ממה שאמר שליח יודעינן הן שעושין מדעתן ולא מדעת שליח:

הא

מסורת הש"ס

^(א) [פסחים יב:], ^(ב) [נע' תוס' וצחקי לד. ד"ה אלא כמעביר], ^(ג) מעילה כ. ע"ש, ^(ד) חגיגה י: קדושין מז: דמריס נד. מעילה כ., ^(ה) [חפסתי ולא תלאתין], ^(ו) מינות ולא נמצא העכו"ם [תמא כדפורי, ^(ז) צ"ל ולר"י נראה. רש"י,

—●●—

גליון הש"ס

גב' ובין לי ליתבא. עין צפ"ד מ"ד דתרומות ב"ש סס:

—●●—

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה הוסיפו וכו' דמס' דמאי צ"צ ריש פ' שמיני: ^(ב) תוס' ד"ה אמר כו' עיקר וביין דמוחק:

—●●—

מוסף רש"י

ואזיל וזבין ליה בורא. שווא פי שנים, מאי מ' אמרינן מוסיף על דבריו. של משלת הוי ולא עקר שליח שליחותיה וקנה מיהא הלקח, או עובר על דבניו הוי ולא קנה הלווקא כלום (תוסע"ה ב.). בודק מעלו. בעל הבית מעל לפי שנעשה שליחותו בחתימה אחת והשליח והאורחין מעלו שכל אחד ואחד הוסיף אחד מדעתו (ושם ב.). השליח שעשה שליחותו. בעל הבית שהיו צידו מעות הקדש ומתחלפו צמעותיו ונתן צבונג לשליח ואמר לו קח לי מהס חלוק או טלית, אס עשה שליחותו בעל הבית מעל (חגיגה י.). לא עשה שליחותו. אלא שיה ממה שאמר לו בעל מקרו (תוסע"ה ב.). מקרו לשליח ליקח צהן חלוק וקנה צהן טלית, שליח מעל. ולא השולחו, שבדבר זה אינו שלוחו (קדושין מב.)